

Του Μ. Παπα-
κωνσταντίνου
Πρώην
υπουργού
Εξωτερικών

Εξουσία
6/12/99

«Να στηρίξουμε την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας»

Στην Ελλάδα -ατυχώς- το εθνικό συμφέρον δεν φαίνεται να συμπίπτει πάντοτε με το κομματικό συμφέρον. Το «εθνικό συμφέρον», ερμηνειόμενο κατά βούληση, χρησιμοποιείται ως ουρανόπεμπτη ευκαιρία για εσωτερική κατανάλωση και συνθησίστατα τα κόμματα, όπως και οι πολιτικοί όλων των αποχρώσεων, ανταγωνίζονται αλλήλους σε επίδειξη πατριωτισμού (ωσάν ο πατριωτισμός των Ελλήνων να επιδέχεται διαβαθμίσεις).

Σ' αυτό τον καινούριο κόσμο, όμως, είμαστε υποχρεωμένοι να προσαρμοστούμε.

Με τη γειτονική μας Τουρκία υπάρχουν διαφορές πραγματικές, νομιζόμενες ή κατασκευασμένες. Η διέξοδος δεν μπορεί να είναι άλλη από εκείνη που το

διεθνές δίκαιο προβλέπει: δηλαδή η ειρηνική επίλυσή τους, κάτι που απλά σημαίνει διάλογο, μεσολάβηση, διαιτισία, προσφυγή σε διεθνή δικαιοδοτικά όργανα κ.λπ. ύστερα από συμφωνία ή αμοιβαία αποδοχή των κοινών μεταξύ των οποίων υπάρχουν οι διαφορές. Και οι δύο γειτονικές χώρες αποτελούν κυρίαρχα κράτη και αυτές, συνεννοούμενες μεταξύ τους, και έχουν το δικαίωμα και οφείλουν να επιλέξουν. Ως αυτή τη στιγμή διαφωνούν στην επιλογή και εμφανίζονται αμετακίνητες στις θέσεις τους.

Είναι φανερό ότι διακρίνονται κάποιου είδους αντιφάσεις στη δική μας πολιτική: Συμφωνήσαμε στην τελωνειακή ένωση Τουρκίας - Ευρώπης, αλλά δεν συμφωνήσαμε στην οικονομική της ενίσχυση. Ως προς την αναμενόμενη Διάσκεψη Κορυφής του Ελσίνκι, όλα τα ελληνικά κόμματα δήλωναν πως τάσσονται υπέρ του εξευρωπαϊσμού - ή όπως αλλιώς λέγεται - της Τουρκίας, αλλά συνιστούν στην κυβέρνηση να ζητήσει «αντάλλαγμα».

Το ερώτημα τώρα γίνεται απλούστερο: Τι συμφέρει την Ελλάδα, μια ευρωπαϊκή Τουρκία, στην κυριολεξία μια Τουρκία με ευρωπαϊκή προοπτική, ή μια άλ-

λη Τουρκία, μια ασιατική Τουρκία ή, έστω, μια Τουρκία με ασιατικό ή άλλο έξω από την Ευρώπη προσαναπολισμό; Πώς θα συμπεριφερθεί η Τουρκία αν είναι ή αν ελπίζει ότι θα γίνει (έστω) και ύστερα από δεκαετίες) μέλος της ευρωπαϊκής οικογένειας με τη συγκεκριμένη στάση της Ελλάδας ή, αντιθέτως, αν (εξαιτίας της Ελλάδας) κλεισθεί η πόρτα στον πρωταρχικό της στόχο αυτής της στιγμής;

Η Τουρκία έχει πολλά προβλήματα και νομίζω πως όλα ξεκινούν από τη δυσάρεστη οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, αφού μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της ζει στα όρια ή, ακόμα, και κάτω από τα όρια της φτώχειας. Η ευρωπαϊκή της προοπτική τις

Τι συμφέρει την Ελλάδα, μια Τουρκία με ευρωπαϊκή προοπτική ή μια Τουρκία με ασιατικό ή άλλο προσαναπολισμό;

δίνει ελπίδες βελτίωσης αυτής της άθλιας κατάστασης. Αλλά η κοσμική Τουρκία φοβάται μην ξαναγίνει ασιατική, ένας κίνδυνος υπαρκτικός και όχι μόνο θεωρητικός. Αυτή η προοπτική δεν συμφέρει ούτε την ίδια την Τουρκία, αλ-

λά ούτε και την Ελλάδα. Δεν αξίζει τον κόπο να τη βοηθήσουμε σε κάτι που επιθυμεί η ίδια και συμφέρει και εμάς; Μια τελευταία παρατήρηση: Αν είναι σωστές οι πληροφορίες που έχω, οι άλλοι εταίροί μας θα συνηγορήσουν υπέρ της υποψηφιότητας της Τουρκίας. Κάποιοι επισημαίνουν προβλήματα που αντιμετωπίζει η Τουρκία, η εξάλειψη των οποίων θεωρείται ως προϋπόθεση για να αποκτήσει την ιδιότητα του υποψήφιου μέλους της ΕΕ. Είναι δυνατό να συμπιέσει η Ελλάδα μαζί τους; Το επιχειρήσει; Το επέτυχε; Αν όχι, το χειρότερο, θεωρώ εγώ, που θα βλέπουμε θα ήταν η μοναδική άρνηση να προέρχεται από την ελληνική πλευρά. Θα αποτελούσε αναμφισβήτητη ζημιά για τα εθνικά μας συμφέροντα. Και θα πρόσθετε ένα ακόμα λάθος στα πολλά που διαπράξαμε στην άσκηση της εξωτερικής μας πολιτικής.

Εξουσία

6/12/99

Του Αλέξη
Ηρακλείδη
Καθηγητή
στο Πάντειο
Πανεπιστήμιο

Να αποφευχθεί το ελληνικό βέτο στο Ελσίνκι

Ορισμένοι, που κατά τα άλλα τάσσονται υπέρ της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας και δεν θέλουν μία ατασθαλί ασιατική Τουρκία, διερωτώνται εν όψει της Συνόδου Κορυφής του Ελσίνκι: α) μήπως το timing για αποδοχή της υποψηφιότητάς της δεν είναι κατάλληλο, β) μήπως ένα «ναι» θεωρηθεί απλώς διπλωματική επιτυχία της, το «σεπίωσει», δεν κάνει τίποτε και απλώς κερδίζει χρόνο, γ) γιατί η Τουρκία δεν κάνει μια μικρή έστω υποχώρηση έναντι της Ελλάδας, που δείχνει τόσο καλή διάθεση, δ) αν είναι δυνατόν να επιβραβευτεί η οικτρή κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με την εκτέλεση Οτζαλάν, ε) μήπως έ-

μας επιτρέπει να επεκταθούμε. Οι ανησυχίες αυτές κρύβουν για πολλούς το φόβο του πολιτικού κόστους. Γι' άλλους είναι εκ του πονηρού, κρύβουν μύχιους πόθους για ελληνικό ανάχωμα σε μία ασιατική Τουρκία, μια σχολή σκέψης που εμπνέεται στην ουσία από τον Χάντινγκτον (αναγκαστική σύγκρουση πολιτισμών). Νομίζω ότι το καλύτερο κριτήριο για να αποδομήσουμε τα παραπάνω είναι να ακούσουμε τι λένε οι ίδιοι, οι κυρίως ενδιαφερόμενοι, οι Τούρκοι διανοούμενοι, που καταδικάζονται σε φυλακίσεις. Λένε «τιμωρήστε τους τιμωρούς μας με ένα "όχι"» ή «σώστε τη χώρα μας με την ευρωπαϊκή της πορεία, που είναι η μόνη της ελπίδα»; Τι λένε οι ευρωπαϊστές του τουρκικού κατεστημένου, κεμαλιστές και φιλελεύθεροι (επιχειρηματίες, τριτοπαθείς τέως διπλωμάτες, δημοσιογράφοι), όχι όταν μιλούν σε εμάς, αλλά όταν συζη-

τούν μεταξύ τους: «Η χώρα μας καλά θα κάνει να ξεγελάσει τη Δύση (τους "κουτόφραγκους"), να μείνει ίδια και απαράλλαχτη, γιατί αλλιώς θα διαλυθεί, θα εξαφανιστεί από το χάρτη. Κι αν γίνει υποψήφια, να κάνει δευτερεύουσες μόνο προσαρμογές»;

Λιτό απλούστατα δεν γίνεται. Αν η Τουρκία γίνει υποψήφια χώρα και δεν αλλάξει ουσιαστικά, θα παγώσει η υποψηφιότητά της ή θα αναγκαστεί να εκδιωχθεί κακίнь κακίως, με μεγάλο τίμημα γι' αυτή. Η Τουρκία χρειάζεται ένα νέο πολιτικό συμβόλαιο ανασκευής του κεμαλισμού, προσαρμογής του στα νέα πρότυπα, στο τρίπτυχο κράτος - δημοκρατία - εκσυγχρονισμός. Η ευρωπαϊκή της πορεία με τις αναγκαστικές προ-

σαρμογές που πρέπει να κάνει τη συμφέρει απόλυτα.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, η απάντηση βρίσκεται εντέλει στο «τι Τουρκία θέλουμε». Μια πιο ευρωπαϊκή Τουρκία είναι αναμφισβήτητα υπέρ των ελληνικών συμφερό-

των. Θα άλλαζε εντελώς τους όρους του παιχνιδιού, μιας και η πολεμική αντιπαράθεση δύο κληρών της ΕΕ είναι αδιανόητη. Αδιανόητη είναι και η σύγκρουση μεταξύ δύο κρατών που είναι πραγματικές δημοκρατίες. Τα σύνορα των κρατών-μελών της ΕΕ είναι απόλυτα σεβαστά, συμμετέχουν σε αυτά μόνο κράτη που πιστεύουν στο status quo. Αλλιώς τα σύνορα χάνουν και τη σημασία τους ως όρια, γίνονται γέφυρες φιλίας και αυξανόμενης πολιτικής ειρηνικής και διαεθνικής διαπλοκής.

Ο πόλεμος και ο «αρνητικός πόλεμος» εξαφανίζονται ως δυνατές επιλογές. Σε αυτό το πλαίσιο είναι πολύ πιο εύκολο να ιδωθούν οι ελληνοτουρκικές διαφορές όχι ως «μυθικού αθροίσματος», με νικητή και ηττημένο, αλλά ως «θετικού αθροίσματος», με δύο κερδισμένους και στο Αιγαίο και στο Κυπριακό.

Μία ευρωπαϊκή Τουρκία είναι υπέρ των ελληνικών συμφερόντων, αφού θα άλλαζαν εντελώς οι όροι του παιχνιδιού.

Εξουσία 6/12/99

Του Θόδωρου
Σκυλακάκη
Γ.Γ. του
κόμματος των
Φιλελευθέρων.

Να απαλλαγούμε από την διπλωματία του μηδενικού αθροίσματος

Εδώ και χρόνια η πολιτική μας έναντι της Τουρκίας στηρίζεται στο δόγμα «όταν χάνει η Τουρκία κερδίζει η Ελλάδα» (και αντίστροφα).

Οι σχέσεις μας, δηλαδή, αντιμετωπίζονται -αν αξιολογήσουμε το σχετικό υπόδειγμα της θεωρίας των παιγνίων- ως «παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος». Το κέρδος μου είναι η ζημιά του άλλου.

Πρόκειται για ένα είδος διπλωματίας που ασκείται από χώρες με λιγότερο αναπτυγμένη πολιτική σκέψη και το οποίο έχει εγκαταλειφθεί στην Ευρώπη εδώ και πενήντα χρόνια.

Η ίδια η δημιουργία της Ευρώπης στηρίζεται στην αρχή ότι από τη συνεργασία και τη συμβίωση κερδίζουν όλοι οι συμβαλλόμενοι λαοί.

Ενώ όμως η Ελλάδα ανήκει εδώ και 20 χρόνια στην Ευρώπη, το πολιτικό μας σύστημα δεν έχει ακόμα απαλλαγεί από το σύδρομο της διπλωματίας του «μηδενικού αθροίσματος». Ιδίως στις σχέσεις με την Τουρκία.

Είναι χαρακτηριστικό ότι πληθαίνουν σήμερα οι φωνές που θέλουν να τηρήσουμε «σκληρή στάση» στο Ελσίνκι. «Εφόσον η Τουρκία θα κερδίσει, χάνουμε εμείς», μας λένε, «οπότε πρέπει να θέσουμε βέτο για να κερδίσουμε κάτι διπλωματικά». Κανείς δεν ασχολείται εντούτοις με το αυτόνοτο ερώτημα.

Μήπως εκτός από την Τουρκία κερδίζουμε και εμείς από τη δρομολόγηση της πορείας της Τουρκίας προς την Ευρώπη;

Στο ερώτημα αυτό τα περισσότερα κόμματα απαντούν θετικά. Η Ελλάδα έ-

χει πράγματι να αποκομίσει τεράστια κέρδη.

Κέρδη οικονομικά, διότι είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που συνορεύει με την Τουρκία, αλλά και γεωπολιτικά, αφού θα πιάσουμε τελικά να συνορεύουμε με μια απρόβλεπτη ασιατική χώρα και ο ελλινισμός θα αποκτήσει τη δυνατότητα να δράσει ειρηνικά στα μέρη όπου είχε αδιάλειπτη παρουσία 3.000 ετών.

Ακριβώς, λοιπόν, επειδή η απάντηση είναι θετική, γι' αυτό και κανένα κόμμα -πλην των Φιλελευθέρων- δεν θέτει το ερώτημα. Διότι η πολιτική του βέτο θα ήταν παράλογη αν το ΠΑΣΟΚ και η

Νέα Δημοκρατία ομολογήσουν ότι η ένταξη της Τουρκίας θα ωφελήσει πρωτίστως την Ελλάδα.

Οι προϋποθέσεις για την πορεία της τουρκικής ένταξης είναι λίγο πολύ δεδομένες -προκύπτουν από τις ευρωπαϊκές συνθήκες- και είναι αυτόνοτο ότι θα πρέπει να τηρηθούν. Σ' αυτό όλοι οι εταίροι συμφωνούμε.

Από κει και πέρα η Ελλάδα έχει συμφέρον να βοηθήσει την Τουρκία να αποκτήσει αυτή την ιδιότητα. Όχι να την παρεμποδίσει. Όσο για το Κυπριακό, αν οι εταίροι δεν θέλουν να δεσμευθούν για την ένταξη της Κύπρου, τότε -αντί για βέτο- είναι καλύτερα να συνδέσουμε από τώρα καθαρά και δεσμευτικά την ένταξη της Κύπρου με την πρόοδο της υπόλοιπης διεύρυνσης.

Η θέση αυτή, τη στιγμή που αποδεχόμεθα την τουρκική υποψηφιότητα, είναι εξαιρετικά ισχυρή.

Αλλιώς κινδυνεύουμε να την πάθουμε όπως στην περίπτωση με τα Σκόπια. Και να απομονωθούμε και να χάσουμε.

Μήπως εκτός από την Τουρκία κερδίζει και η Ελλάδα από τη δρομολόγηση της πορείας της χώρας αυτής προς την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Του Χριστόδουλου
Γιαλλουρίδη
Καθηγητή
στο Πάντειο
Πανεπιστήμιο

Να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ

Στο Ελσίνκι κρινεται ουσιαστικά το αν θα προχωρήσει η ενταξιακή πορεία της Κύπρου απρόσκοπτα και ανεξάρτητα από την επίτευξη ή μη λύσης στο Κυπριακό ή αν θα συνδεθεί η κυπριακή ενταξιακή πορεία με την τουρκική.

Αν δηλαδή η σημερινή ομηρία της Κύπρου από την Τουρκία θα μετατραπεί σε οιοσδήποτε αιχμαλωσία, αφού η Τουρκία θα διασυνδέσει στο διπνεκές τη λύση του Κυπριακού με την ένταξη και των δύο, Τουρκίας και Κύπρου, στην ΕΕ. Θα δώσουμε και αυτό τον τρόπο μια μοναδική πλεαφόρμα στην Τουρκία να εκβιάζει την Ελλάδα και την Ευρώπη, έχοντας το «κλειδί» της λύσης του Κυπριακού στα χέρια της!

Για να αποφύγουμε τη στρατηγική ομηροποίηση ή αιχμαλωσία της κυπριακής ενταξιακής πορείας πρέπει να εξασφαλίσουμε τη διαβεβαίωση των «15» στα συμπεράσματα της Συνόδου ότι η Κύπρος θα ενταχθεί μαζί με την πρώτη ομάδα των υπό ένταξη

κρατών, με προσδιορισμό και την ημερομηνία ένταξης. Η Κύπρος πληροί ούτως ή άλλως από τώρα τα κριτήρια της ένταξης.

Αυτός είναι και ο μόνος τρόπος να πεισθεί η Τουρκία να συμβάλει στη λύση του Κυπριακού. Αυτό είναι το *maximum*.

Το *maximum* που είμαστε υποχρεωμένοι να διεκδικήσουμε μέχρι τέλους είναι η αναφορά στα συμπεράσματα στην απρόσκοπτη πορεία ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ, που σημαίνει ότι το θεσμικό πλαίσιο των κριτηρίων ένταξης ισχύει και για την Κύπρο, ακριβώς όπως και για τις υπόλοιπες υπό ένταξη χώρες και ότι θεωρούμε απα-

ράδεκτο το λεγόμενο πολιτικό κριτήριο για την Κύπρο, δηλαδή το linkage πολιτικής κατάστασης - ενταξιακής πορείας.

Αντίθετα, το Κυπριακό και η πρόοδος στη διαδικασία επίλυσής του οφείλουν να ενταχθούν στο πλαίσιο της τουρκικής ενταξιακής πορείας, που σημαίνει ότι κάθε βήμα που κάνει η Τουρκία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως υποψήφια χώρα θα πρέπει να ανταλλάσσεται με ουσιαστική πρόοδο στο Κυπριακό. Θα μπορούσαμε και αυτό τον τρόπο να αντιστρέψουμε τη σχέση ομηρίας της Κύπρου από την Τουρκία, σε ομηρία της Τουρκίας, από την Κύπρο και την Ευρώπη.

Κάθε βήμα που κάνει η Τουρκία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως υποψήφια χώρα θα πρέπει να ανταλλάσσεται με ουσιαστική πρόοδο στο κυπριακό ζήτημα.

Κάθε στάδιο προόδου της τουρκικής ενταξιακής πορείας πρέπει να συνδέεται με πρόοδο στο Κυπριακό, με ιδιαίτερη έμφαση στο εδαφικό, στην ασφάλεια και στην κατοχύρωση - υλοποίηση των τριών ελευθεριών. Το

άλλο ζήτημα στο οποίο πρέπει να γίνει αναφορά στο Ελσίνκι πάλι ως *minimum*, δηλαδή *bottom line* σε σχέση με το Κυπριακό, είναι μια γενική έστω τοποθέτηση της ΕΕ σε σχέση με το καθεστώς ασφάλειας της Κύπρου και τη διαβεβαίωση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα δρομολογήσει το πλαίσιο εκέينو ευρωπαϊκών - δυτικών θεσμών που θα ιδρύσουν για την Κύπρο ένα καθεστώς ασφάλειας που να συνάδει και προς την ευρωπαϊκή της πορεία, αλλά και να εγγυάται την ασφάλεια και την ελευθερία όλων ανεξαρτήτως των πολιτών της Μεγαλονήσου.

Ζητούσα

6/12/99